МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ПРИРОДНИЧІ ТА МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ТА ЗАВДАНЬ СУЧАСНОСТІ

ЗБІРКА ТЕЗ

III Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ПРИРОДНИЧІ ТА МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ТА ЗАВДАНЬ СУЧАСНОСТІ

Збірка тез
ІІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції

28 лютого 2025 року

м. Хмельницький

УДК: 5:001.8 (043)
П77

Рекомендовано до друку педагогічною радою ВСП «Хмельницький торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ», протокол №11 від 28 лютого 2025

Загальна редакція:
Гребінська С. І. – канд. екон. наук, директор ВСП «Хмельницький торговельно-економічний фаховий коледжу ДТЕУ»;
Лучицька Н. Ю. – викладач вищої категорії, викладач-методист

Природничі та математичні науки у вирішенні проблем та завдань сучасності: матеріали ІІІ Всеукраїнської студентської наук.-практ. інтернет конф. (28 лютого 2025 року) / заг. ред. С. І. Гребінської, Н. Ю. Лучицької Хмельницький: ВСП «ХТЕФК ДТЕУ», 2025. – 223с.

Подані матеріали ІІ Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції «Природничі та математичні науки у вирішенні проблем та завдань сучасності»

Збережена авторська редакція. Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність посилань несуть автори матеріалів.

УДК: 5:001.8 (043)
П77

© Автори статей, 2025

Пянкевич Катерина, здобувач освіти
Максютов Андрій, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри географії, геодезії та землеустрою
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань

ГЕОГРАФІЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Війна суттєво впливає на ринок праці України, спричиняючи значні просторові та структурні зміни. Виклики невизначеності, скорочення кількості робочих місць, вимушена міграція та мобілізація населення призвели до загострення проблем зайнятості. Дослідження просторових аспектів ринку праці дозволяє виявити регіональні диспропорції у відновленні економічної активності та формуванні нових робочих місць.

Науковці Національного інституту стратегічних досліджень в аналітичній записці відмітили, що у січні 2024 року показник безробіття в Україні становив 17% [2]. Використання робочої сили в державі ускладнюється через загострення структурних дисбалансів на ринку праці. Станом на 1 лютого 2025 року загальна чисельність зареєстрованих безробітних у Державній службі зайнятості (ДСЗ) становила 122 949 осіб. У той же час на ринку праці нараховувалося 51463 одиниць вакансій [1]. В січні 2025 року статус безробітних мали близько 121,288 тис. осіб, що значно менше у порівнянні з 2022 роком (867,6 тис. осіб) [1].

Аналітики відмітили, що протягом 2023 року на вітчизняному ринку праці хоча і відбувалися сезонні коливання, проте загальна тенденція вказувала на суттєве зростання попиту на робочу силу. Основну частину попиту сформували роботодавці Київської, Дніпропетровської, Львівської, Одеської та Харківської областей. Значний приріст вакансій зафіксовано у прифронтових областях, зокрема у Миколаївській (+77,5%), Чернігівській (+57,2%), Сумській (+53%) та Запорізькій (+25,9%) областях, що свідчить про початок відновлення економічної активності навіть у постраждалих регіонах [2].

За даними «Work.ua», статистика ринку праці свідчить про його відновлення до довоєнного рівня. Проте, цей процес є нерівномірним у регіональному розрізі. У порівнянні з довоєнними показниками, найбільше зростання вакансій зафіксовано у Закарпатській (+151%), Івано-Франківській (+134%), Хмельницькій та Волинській (+111%), Львівській (+110%), Рівненській (+108%), Чернівецькій (+105%) та Вінницькій (+102%), областях [4].

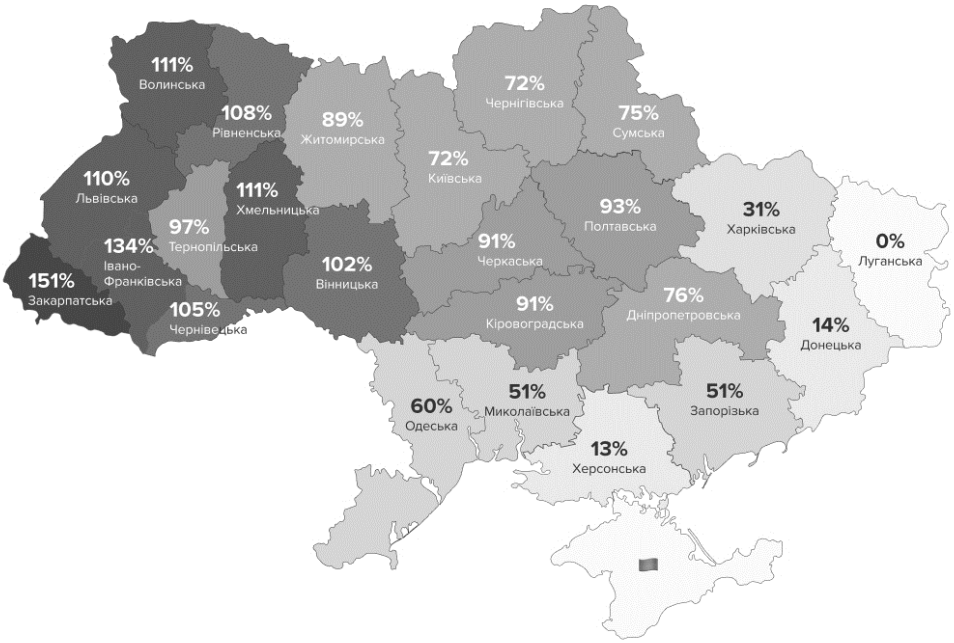

Рис. 1. Кількість вакансій у грудні 2024 року до лютого 2022 року [4]

Проведене дослідження [5, с. 26-27] показало, що до початку війни економіка України відзначалася суттєвими регіональними диспропорціями, що проявлялися у проблемі центру та периферії. Розвинені регіони приваблювали більше капіталу та кваліфікованої робочої сили, що призводило до відтоку цих ресурсів з менш розвинених територій. Внаслідок цього спостерігалося зростання розриву у доходах та продуктивності між регіонами.

Також існував зв’язок між чисельністю населення регіону та середнім рівнем заробітної плати, що підтверджувало переваги великих економічних центрів у залученні інвестицій та робочої сили. Війна ще більше поглибила ці нерівності, оскільки східні та південні області зазнали найбільших руйнувань і втрати економічного потенціалу.

Запровадження централізованих економічних ініціатив може мати обмежену ефективність через асиметричний вплив на регіони. Наприклад, загальнонаціональні програми підтримки малого бізнесу переважно вигідні більш розвиненим областям, які мають кращу інфраструктуру та більшу концентрацію трудових ресурсів.

Досвід країн ОЄСР свідчить, що підвищення рівня міжрегіональної мобільності населення та скоординована регіональна політика можуть допомогти подолати наслідки нерівномірного економічного розвитку. Польська інвестиційна політика демонструє ефективний підхід до підтримки зайнятості у депресивних районах шляхом державних грантів для підприємств, які створюють нові робочі місця [5, с. 26-27].

Саме з цією метою Україна впроваджує заходи для підтримки зайнятості населення та розвитку бізнесу. У 2023 році удосконалено механізм компенсацій роботодавцям за працевлаштування безробітних. У межах цих програм було працевлаштовано 5 тис. осіб, а також компенсовано витрати на оплату праці для 14 тис. внутрішньо переміщених осіб [2].

Одним із ключових інструментів стимулювання зайнятості стала грантова програма «єРобота», яка передбачає фінансування створення або розвитку власного бізнесу. Протягом 2023 року 10 тис. отримувачів мікрогрантів створили 20,6 тис. нових робочих місць. Також було започатковано окрему грантову програму для учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни, що дозволило створити 463 нових робочих місця [2]. Дані Державної служби зайнятості станом на 24 лютого 2025 року вказують, що за програмою «єРобота» 15977 підприємців отримали гранти на суму близько 8 млрд. грн. З них на власну справу було надано 14694 мікрогранти на суму 3,5 млрд., ветеранам війни – 431 грант на суму 188 млн.грн. [1].

Стосовно прийняття рішення про відкриття власної справи, то регіональними лідерами у 2025 році були такі регіони, як Київський, Львівський, Дніпровський, Івано-Франківський та Полтавський (див. рис. 2)

Рис. 2. Статистика щодо ухвалення рішень про відкриття власної справи у період 6-19 січня 2025 року [1]

Результати проведеного дослідження свідчать, що станом на кінець червня 2023 року за кордоном перебувало від 5,6 до 6,7 млн українських біженців [5, с. 26]. Попри те, що частка чоловіків серед біженців зросла у травні 2023 року порівняно з листопадом 2022 року, жінки все ще становлять переважну більшість серед економічно активних осіб працездатного віку [5, с. 26].

Серед економічно активних біженців працездатного віку (тих, хто мав роботу, активно шукав роботу або був самозайнятим до переїзду) їхня загальна кількість становить від 4,1 до 4,9 млн осіб, причому 83,5% з них – жінки [5, с. 26]. Це свідчить про наявність дефіциту жіночої робочої сили, який найбільше впливає на третинний сектор економіки, зокрема сферу послуг. Водночас зменшення кількості жінок на ринку праці також позначається на промисловому секторі, де залучення жінок могло б стати одним із механізмів подолання дефіциту кадрів. Відповідно, питання повернення біженців є критично важливим для відновлення вітчизняного ринку праці після війни, оскільки дефіцит робочої сили може негативно вплинути на темпи економічного зростання.

Разом з тим, на урядовому рівні було впроваджено ініціативу «Платформа

для релокації бізнесу в безпечніші регіони», що має на меті сприяння переміщенню приватних підприємств, постраждалих від збройної агресії. Програма передбачає широкий спектр завдань, серед яких ключовими є підбір нових місць розташування для виробничих потужностей, логістичну підтримку та перевезення, допомогу в розселенні працівників і пошуку нових кадрів, відновлення логістичних ланцюгів, забезпечення сировиною та новими ринками збуту [3, с. 17].

Аналізуючи масштаби релокації, важливо відмітити, що станом на початок вересня 2024 року через онлайн-платформу було зареєстровано 1960 заявок на переміщення, з яких успішно релоковано 883 підприємства. Основні джерела релокації за роками виглядають наступним чином [3, с. 17]:

- 2022 рік: Дніпропетровська (1,4%), Донецька (15,0%), Житомирська (0,5%), Запорізька (4,2%), Київська (0,3%), Луганська (2,7%), Миколаївська (2,7%), Одеська (0,9%), Полтавська (0,2%), Сумська (1,1%), Харківська (27,9%), Херсонська (0,6%), Чернігівська (2,0%) області;
- 2023 рік: Донецька (0,3%), Запорізька (0,2%), Харківська (0,7%) області;
- 2024 рік: Харківська (0,1%), Херсонська (0,1%) області.

Якщо поглянути на галузевий розподіл релокованих підприємств, то серед підприємств, що відновили роботу на нових місцях, найбільшу частку складають такі види економічної діяльності як оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів (40,7%), переробна промисловість (30,2%), інформаційні технології та телекомунікації (6,7%), професійна, наукова та технічна діяльність (6,2%), будівництво (4,4%) [3, с. 17].

Дослідження географії релокації дозволило констатувати факт, що переміщення підприємств відбувалося в 16 регіонів, серед яких найбільше підприємств прийняли Львівська область (23,3%), Закарпатська область (14,0%), Чернівецька область (9,2%), Івано-Франківська область (8,8%), Хмельницька область (7,0%) та Тернопільська область (6,0%) [3, с. 17].

Вказані дані свідчать про нерівномірне відновлення економічної активності в регіонах України. Західні області стали основними приймаючими центрами для бізнесу, тоді як прифронтові регіони продовжують відчувати значний економічний спад. Разом з тим, завдячуючи цій програмі, релокувавши підприємства, на вітчизняному ринку праці вдалося зберегти близько 43 тис. робочих місць [3, с. 17].

Отже, війна викликала серйозні виклики для ринку праці України, але економіка адаптується до нових умов. Географічний розподіл зайнятості демонструє регіональні диспропорції, водночас у прифронтових регіонах спостерігається активне відновлення ринку праці. Державні ініціативи відіграють важливу роль у підтримці робочої сили та стимулюванні підприємницької активності.

Список використаних джерел:

1. Аналітична та статистична інформація. *Державна служба зайнятості*. URL: https://www.dcz.gov.ua/stat (дата звернення: 25.02.2025).

2. Відновлення ринку праці в Україні в умовах війни: регіональні аспекти. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/vidnovlennya-rynku-pratsi-v-ukrayini-v-umovakh-viyny-rehionalni (дата звернення: 25.02.2025).

3. Зайнятість внутрішньо переміщених осіб. Аналітичний звіт за 2024 рік. *Тимчасова спеціальна комісія Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. Верховна Рада України*. URL: https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/75506.pdf (дата звернення: 25.02.2025).

4. Святкове зменшення вакансій і стабільна конкуренція: на якій ноті завершився 2024 рік на ринку праці. *Work.ua*. URL: https://www.work.ua/ru/articles/analytics/3457/ (дата звернення: 25.02.2025).

5. Як забезпечити українців робочими місцями після війни? Аналітична записка. *Центр економічної стратегії*. URL: https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/yak-zabezpechiti-ukra%D1%97nczіv-robochimi-misczyami-pislya-vijni-1-1.pdf (дата звернення: 25.02.2025).

Семенюк Влада, Шупеня Юлія,
здобувачі освіти
Юлія Колодич, викладач
Рівненський фаховий коледж інформаційних технологій

«БАНАНОВІ РЕСПУБЛІКИ». ТИПОВІ ОЗНАКИ ТА СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК

Серед країн і регіонів світу, є «важковаговики» світу – це ФРН, Велика Британія, Франція, Японія, Китай ін. Та все ж переважна більшість країн світу – це країни, що розвиваються.

Питання «Чому бідні та відсталі?» для деяких країн ця істина стала певним прокляттям, що тримає їх у пастці відсталості протягом багатьох десятиліть. Їх часто називають банановими республіками. Пропонуємо дослідити «бананові республіки».

Ознаки «бананові республіки» зазвичай мають бідну інфраструктуру, нерозвинену систему народної освіти, відсталу економіку, низькі внутрішні інвестиції, залежність від іноземних інвестицій, дефіцит бюджету і слабку власну валюту.

Країни, які входять до “бананових республік”: Гватемала, Нікарагуа, Гондурас, Колумбія та Панама.[1]

Історія бананових республік сягає колоніальних часів. До епохи колоніалізму контакти між розвиненими державами Старого світу та країнами й